

מי שהיה פרק תשיעי פסחים

צה.

עין משפט נר מצוה

ג' א מ"י פ"י מהלכות
ק"פ הלכה טו:
ד ב מ"י פ"ג מהלכות
ק"פ הלכה ז:
ז א ג ד מ"י פ"י מהל'
ק"פ הלכה טו:

רבינו הגנאל (המשך)
לקיומיה כי האי גונא,
ודחי לא תעשה. הלכך
לא אתא ועצם לא תשברו
בו אלא למעוטי מצוה
שלא על גופו. ותיפוק
ליהן יאחי סברא מיעוטי
אותו. הווא בא ללמד
דוקא רביס, מכאן שאין
שוחטין את הפסח על
היחוד מבני ליה, דוקא
יעשר רביס אבל יחיד לא,
מכאן שאין שוחטין את
הפסח על היחוד. ת"י
בכ"ל חקת הפסח יעשו
אותו יכול כשם שהראשון
ע"י פ"י מצאנו דפסח שני
שכתובו בין הערבים יעשו
אותו זהו כלל. פרט על
מצות ומורוים יאכלוהו,
ועוד כתיב כי ישיארו
ממנו עד בקר, וכתיב עוד
ועצם לא ישברו בו, חזר
ובכ"ל חקת הפסח
יעשו אותו, ונמצא כלל
(כ"ו) [ג] פ"טס"ג וכלל, וזנו
ודרשים בכל אחד ואחד
כלל ופרט וכלל יא אתה
דן אלא כעין הפרט. הלכך
בין הערבים יעשו אותו
כלל. על מצות ומורוים
יאכלוהו פרט, ככל חקת
הפסח יעשו אותו חזר
וכלל. עכשיו באין לדון
כעין הפרט, מה הפרט
מפורש על מצות יאכלוהו
דהיא עשה גרידתא, אף
אני ארבה דחייב לאכלו
צלי דהוא עשה גרידתא,
וממטת השבתת שאור
דאע"ג דהוא עשה גרידתא
אינו על גופו. ומכלליה
לא ישארו דהוא לא
שניתק לעשה, שנאמר
והנותר ממנו עד בקר באש
תשרופו, ויבה לא תוציא
מן הבית מן הבשר חוצה
שהוא כעין הפרט, שזה
נפסל בנותרו והוה נפסל
ביוצא, וממטת לא יראה
לך שאור דדמי ליה, דהא
לא שאין בו מעשה אין
לוקחין עליו וזה לאו שאין
בו מעשה. ואע"ג דדמי
ליה ממטת ליה דהאי
לך יראה לך שאור לית
ליה בגופיה דפסח מכלליה
דעצם לא תשברו בו, דהוא
לאו שחייבין בו מלקות,
ירבה לא תאכלו ממנו נא
דהוא לאו שחייבין מלקות
כיוצא בו בגופיה דפסח,
וממטת לא תשחט על חמץ
דאע"ג דהוא לאו שחייבין
עליו מלקות, ליתיה
כעין הפרט דהא ליתיה
בחובתו בגופיה דפסח.
ובנהו כולוהו כללי ופרטי
דרדשינן אמרינן ואפוך
אנא. ותיפוק מן סתברא
הני מצוה דבגופיה והני
ליהנהו בגופיה כדפרשינן
ליתו כלל דהוא ודא.
לישקת אחריתא ת"י ככל
חקת הפסח יעשו אותו,
יכול כשם שהראשון כ"ו
אמרי בכלליה דכתיב ככל
חקת הפסח מאי מרבה
מצוה שבגופו והיא צלייתו
באש, כפיטוס ממטת
השבתת שאור. בכלליה
דלא ישארו ממנו קא
מריב לא תוציא מן הבית
מן הבשר חוצה דדמי ליה,
דהאי מיפסל בנותר והאי

מה בין ראשון לשני. בתוספ' (פרק ח) קמני נמי הראשון
נשחט בג' ימות ואין השני נשחט בג' ימות והכא תנא
ושייר דשייר נמי זיקור ד' ימים דליתיה זשני כדלמנר בגמ' (דף נז.)
ובתוספתא דלא קמני זיקור דלא קחשיב אלא הכך שנהגין בפסח
לזדו^א וזיקור נוהג נמי בתמיד:

ואיסי בן יהודה עבם לא ישברו
בו מאי עבד ליה. תימה
לאיסי לא ישארו ממנו עד בקר
מאי עבד ליה דהא לדידי לא כריך
למעוטי זל יראה דמאזמו מפיק
מזוה שלא על גופו:

מביעי ליה שאין שוחטין את
הפסח על היחוד. קשה
לרש"ז דלמפיק וליה מכלל חקת
הפסח הראשון נפקא לן צפקין
האשה (לעיל דף טז.) דאין שוחטין
אותו על היחוד מלא מוכל לזכות את
הפסח בלחוד וי"ל דלית ליה ההיא
דרשה ובפסח ראשון נפקא ליה
משום דלא גרע ומפסח שני:

בבב"ר דמצות ומורוים מאי
קמריב צ"י אש. משמע
משום מצות ומורוים דקאי כלל
עליה מרבינן זלי אש ותימה כיון
דפרט וכלל הוא זלל מצות ומורוים
מרבינן זלי אש וכל מיילי אפילו
השבתת שאור ומפרטי ממעטי מכל
חד וחד חדא מילתא דלמנר צריש
מרובה (צ"ק דף טז.) דמסיק על זל
דנר פשע כלל ריבויא וכל הני
פרטי למה לי חד למעוטי עבדים
כו' ויש לומר דודאי זלל מצות
ומורוים יענינן זלי אש ו מכלל
ומצות ומורוים לא אתא אלא למעוטי
השבתת שאור ולא נקט האי לישנא
בכלליה דמצות ומורוים מאי קמריב
זלי אש אלא משום דשני למיפיק
ואיפוך אנא: **לא תוציא מן הבית.**
פ"י זקונטי' דלאו הנימק לעשה הוא
דכתיב צצית אחד יאכל לא תוציא
משמע לא תוציא לאוכלו צצית אחר
אלא צצית אחד יאכל בעמוד והחזר
קאי אש תוציא וקשה ל"י היכי
תשצית ליה לאו הנימק לעשה והא
לאו שקדמו עשה הוא ולא תשצית
לאו הנימק לעשה כדלמרינן צפרק
צתרא דמכות (דף טו.):

בפרטיה קא ממעיט בל
יראה. כאן משמע
כמו שפירש ר"י זכל עשה (לעיל
טו:) דלא יראה היו ניתק לעשה:
פסח

שניתק לעשה) איפוך אנא מצוה דגופיה עדיף בכלליה דעצם לא ישברו בו
מאי

אחר טמא חזירו להנמותו עמו מהדרינן כגון לטמא אחד צפרק ואידי דכתיב יעשו כתיב אותו דאע"ג דכתיב צרישא יעשו אותו אי לא
כתביה זימנא אחרימי הוה אמינא אורחיה דקרא הוא: ס"ל על מצוה ומורוים וגו'. והדר כתיב כלל עליה לרצוי דומיא דקדיה וכל מיילי
לא אמרינן דנירבי דא"כ כל הני פרטי למה לי ופרטא ממעט דכוותיה כדמפרש לקמן דכלל דכל חוקת הפסח מהדרינן אכולהו פרטא
לרצוי זכל פרטא דומיא דקדיה ולמעוטי מפרטי' נמי דומיא דקדיה ומחד פרטיה ממעטין זל יראה וזל ימנא לקמן וצרישא רמזי מרמז
דכוותיה זלי אש שהוא מ"ע ופרט נמי ממעט דכוותיה השבתת שאור: ל"א מנין. שירצה הכלל וכן הפרט ימעט ל"א ת"ל לא ישארו
ממנו עד בקר וצריב כלל לאהדורי עליה לרצוי דכוותיה לאו הנימק לעשה ולמעט צפרטיה לא יראה ולא ימנא דלאו שניתק לעשה
נינהו כדמפרש במסקנא: ואין לי אלא כו' ל"א גמורה מנין. שירצה [הכלל] וימעט פרט ת"ל לא ישברו וכתב כלל לאהדורי עליה לרצוי דכוותיה
זכלל ולמעוטי דכוותיה צפרטיה דלקמן: צפרטיה מאי קא ממעט. דכל פרטא משמע מיעוטא דכוותיה דהכי משמע האי ולא מידי
אחריתא השבתת שאור דהיא נמי כמנות עשה: ל"א דמותיך לאו הנימק לעשה הוא דכתיב גבי ראשון [שמות יג] והנותר ממנו וגו': לא תוציא.
לאו הנימק לעשה הוא דכתיב [שם] צצית אחד יאכל לא תוציא וגו' ומשמע לא תוציא לאוכלו אלא צצית אחד יאכל בעמוד והחזר קאי אש
והוציא ולית ליה להאי תנא הא דתני זכידא זולין (לעיל פ"ה.) האוכלו זה וי צל"ת דובצר צדה טרפה (שמות כג) אלא מותר להחזירו ולאכולו:
ולא יראה. ואם נראה ששבתתו לעולם הוא בעמוד והשבתת כל ימות המועד: צלליה דעלם לא ישברו זו. דמרבי לא תוציא גמורי:

מאי
מיפסל ביוצא, בפרטיה ממעט לא יראה ולא ימנא דדמי ליה, דלא ישארו ממנו לא
שניתק לעשה, לא יראה ולא ימנא נמי לא לקי דהוה ליה לאו שאין בו מעשה. בכלליה וצפקין לא תשברו בו

מתנין: (א) גמ' כלל חוקת הפסח וגו'. צפקס שני כתיב: אופו.
משמע גופו: זמלוט שבגופו הפסח מרבי. לא ריבה את השני
לדין ראשון אלא זמלוט שבגופו כגון
השבתת שאור: מזוס שעל גופו
מנין. כגון מצוה ומורו שהן דברים
אחרים וצאין חוצה לו: יכול אף
מזוס שלא על גופו. כגון השבתת
שאור ולקמיה פריך מנא תימי
והאמרנו אותו משמע מזוה שבגופו:
מה שצית העלם מיוחדת. לקמן
ליף לה צפרט וכלל דפרטי כתיב
צרישא והדר כלל על מצות ומורוים
יאכלוהו וכן לא ישארו ממנו עד
צקר ועלם לא ישברו זו פרטי ככל
חוקת הפסח יעשו אותו כלל ולקמיה
מפרש לה: איסי בן יהודה אומר.
אינו כריך לא ישברו לך אלא ללימוד
אחר דלקמן אותו מצוה שבגופו
משמע: הא אמרנו אותו מצוה
שבגופו גרסי: ה"ק פסחא. דכתיב
מצות ומורוים ואימריב מזוה שאינה
גופו אלמנא אותו לאו דוקא: והוה
ליה פרט וכלל דפרטי כתיב צרישא:
ואימנא נעשה כלל מוסף על הפרט.
ואימריב כל מיילי אפילו השבתת
שאור שאינה על גופו: קמ"ל

ועלם לא ישברו לך תדרוש כלל
מוסף וליה הפרט לרצוי כל מיילי
אפי' השבתת שאור דאש כן כל
הני פרטי למה לי אלא להכי כתיבניהו
לכולהו למידרש תוספתא דכלל
אכל חד וחד ומריב דומיא דפרטי
ותו לא וכולהו פרטי הוו דגופו
ודעל גופו והיינו דקאמר תנא
דפרטי ועלם לא ישברו ממעט מצות
שלא על גופו כגון לא משמע על
חמץ דלקמן ולקמן צצרישא מפרטי
מאי מרבי זכלל דכל חד וחד ומאי
ממעט פרטא: מאי עבד ליה.
ממעט חוקת הפסח נפקא ליה דהא
לדידיה אותו דוקא וממעט שלא על
גופו וממילא מרביב צצית עכס
דהא מצוה שבגופו היא. וממילא לי
אמאי לא צעי נמי לא ישארו לאיסי
מאי עבד ליה דהא מצוה שבגופו
היא: מינעי ליה אחד עכס כו'.
דהכי דרשינן זכידא זולין (לעיל דף פ"ה.)
כשהוא אומר ועלם לא ישברו צפקס
שני שאין ת"ל הוה א' עכס כו':
ורצנו. דלמריב אותו לאו דוקא למאי
איכתב: שאין שוחטין. פסח שני
על היחוד שנדחה לו להכי כתיב יעשו
לשון רבים דכמה דאפשר לאהדורי

אחד עצם שיש בו
מורה ולא אמרינן זכידא
עשה דאכולא לא הוה
ידקה את לא תעשה
דצצית (לעיל פ"ה.)

מוסף רש"י
אחד עצם שיש בו
מורה ולא אמרינן זכידא
עשה דאכולא לא הוה
ידקה את לא תעשה
דצצית (לעיל פ"ה.)

מוסף תוספות
א. ולא בשאר קרבנות.
מוסף שאין.

רבינו הגנאל
מתני' מה בין הראשון
לשני הראשון אסור בכל
יראה ובל ימצא והשני
חמץ ומצה עמו בבית.
ת"י ככל חקת הפסח
יעשו אותו במצוה שבגופו
כגון צלייתו. מצוה שלא על
גופו ואינה בגופו עצמו
מנין. ת"ל על מצות
ומורוים יאכלוהו. יכול
אף מצוה שנוהגת בפסח
ואינה לא בגופו ולא
על גופו של פסח כגון
השבתת שאור. ת"ל וצפקין
לא תשברו בו מה שבת
עצם כו'. ואקשינן אמאי
צריך קרא למעוטי (מצוה
[מצוה] שלא על גופו
כגון השבתת שאור, והא
כתיב ככל חקת הפסח
יעשו אותו, ואוקימנא
במצוה שבגופו הכתוב
במדבר כגון צלייתו, מכלל
שבתתו אחרת אינה
נוהגת בו. ושנינו היא
קאמר השתא דאתא על
מורוים ומורוים יאכלוהו
וצוה אפי' מצוה שלא על
גופו, אלמנא האי דפרשטיה
ככל חקת הפסח במצוה
שבגופו לאו דוקא הוא,
הואיל ואפקה קרא אימנא
אפי' מצוה שלא על גופו
תהא נוהגת בו, קמ"ל
ועצם לא תשברו בו מצוה
שעל גופו אין מצוה שלא
על גופו כגון השבתת
שאור וחמץ ויוצא בהן
לא. ואיסי בן יהודה היא
ועצם לא תשברו בו מבני

יה, שאין שוברין בו עם כן יש בו מוח בין אין בו מוח. ותיק סבר לה כ"ו דאמרי במעוד יום אין בו משום
שבתת עצם, הלכך כיון דאיפשי ליה למתבריה במעוד יום ולאפוקיה למחיה ולמכליה ללילא, לא אתי עשה דאיפשי

אחר טמא חזירו להנמותו עמו מהדרינן כגון לטמא אחד צפרק ואידי דכתיב יעשו כתיב אותו דאע"ג דכתיב צרישא יעשו אותו אי לא
כתביה זימנא אחרימי הוה אמינא אורחיה דקרא הוא: ס"ל על מצוה ומורוים וגו'. והדר כתיב כלל עליה לרצוי דומיא דקדיה וכל מיילי
לא אמרינן דנירבי דא"כ כל הני פרטי למה לי ופרטא ממעט דכוותיה כדמפרש לקמן דכלל דכל חוקת הפסח מהדרינן אכולהו פרטא
לרצוי זכל פרטא דומיא דקדיה ולמעוטי מפרטי' נמי דומיא דקדיה ומחד פרטיה ממעטין זל יראה וזל ימנא לקמן וצרישא רמזי מרמז
דכוותיה זלי אש שהוא מ"ע ופרט נמי ממעט דכוותיה השבתת שאור: ל"א מנין. שירצה הכלל וכן הפרט ימעט ל"א ת"ל לא ישארו
ממנו עד בקר וצריב כלל לאהדורי עליה לרצוי דכוותיה לאו הנימק לעשה ולמעט צפרטיה לא יראה ולא ימנא דלאו שניתק לעשה
נינהו כדמפרש במסקנא: ואין לי אלא כו' ל"א גמורה מנין. שירצה [הכלל] וימעט פרט ת"ל לא ישברו וכתב כלל לאהדורי עליה לרצוי דכוותיה
זכלל ולמעוטי דכוותיה צפרטיה דלקמן: צפרטיה מאי קא ממעט. דכל פרטא משמע מיעוטא דכוותיה דהכי משמע האי ולא מידי
אחריתא השבתת שאור דהיא נמי כמנות עשה: ל"א דמותיך לאו הנימק לעשה הוא דכתיב גבי ראשון [שמות יג] והנותר ממנו וגו': לא תוציא.
לאו הנימק לעשה הוא דכתיב [שם] צצית אחד יאכל לא תוציא וגו' ומשמע לא תוציא לאוכלו אלא צצית אחד יאכל בעמוד והחזר קאי אש
והוציא ולית ליה להאי תנא הא דתני זכידא זולין (לעיל פ"ה.) האוכלו זה וי צל"ת דובצר צדה טרפה (שמות כג) אלא מותר להחזירו ולאכולו:
ולא יראה. ואם נראה ששבתתו לעולם הוא בעמוד והשבתת כל ימות המועד: צלליה דעלם לא ישברו זו. דמרבי לא תוציא גמורי: